

MÜSLÜMAN RAHİPLER!

Kur'ân, ahbar ve ruhbanın çoğunun insanların mallarını haksız yere yediğini ve onların Allah'ın yolundan alıkoyduğunu bildiriyor.

İlgili ayet şöyledir:

Ey iman edenler, gerçek şu ki, ahbar ve ruhbanın çoğu, insanların mallarını haksızlıkla yerler ve (onları) Allah'ın yolundan alıkoyarlar. Altını ve gümüşü biriktirip de Allah yolunda harcamayanlar... Onlara acı bir azabı müjdele (Tevbe 9/34)

Peki, ahbar ve ruhban kimdir? Ve neden müminler bunlara karşı uyarılmaktadır?

Geleneksel meal-tefsirlerin çoğu, 'ahbarı' Yahudi din adamları, 'ruhbanı' da Hristiyan din adamları olarak kabul eder. Nitekim bu ayetteki **keşîran mine-l-ehbâri ver-ruhbanî** ifadesinin meallerdeki karşılığı şöyledir;¹

Ali Bulaç; (yahudi) bilginlerinden ve (hristiyan) rahiplerinden çoğu...

Bayraktar Bayraklı; Hahamlardan ve rahiplerden birçoğu...

Cemal Külünkoğlu; (Yahudi) hahamların ve (Hristiyan) rahiplerin çoğu...

Diyanet İşleri Meali ve Diyanet Vakfı Meali; hahamlardan ve rahiplerden birçoğu...

Hasan Basri Çantay; (Yahud) bilginleri(ni)n ve (Hristiyan) râhibleri(ni)n bir çoğu...

Hayrat Neşriyat Meali; hahamlardan ve râhiblerden

bir çoğu...

Ömer Nasuhi Bilmen; Yehûd bilginlerinden ve rahiplerden birçoğu...

Muhammed Esed; hahamlardan ve rahiplerden birçoğu...

Süleyman Ateş, Ümit Şimşek ve Yaşar Nuri Öztürk; hahamlardan ve rahiplerden birçoğu...

Elmalılı Hamdi Yazır, 'ahbar ve ruhban' ifadesini mealine aynen olduğu gibi aktarmıştır. Ama ilgili ayetleri tefsir ederken bununla Yahudi ve Hristiyan din adamlarını kast ettiği anlaşılmaktadır.²

Beydavi, Kurtubi ve Taberi tefsirleri de ahbar ve ruhbanı böyle tefsir etmişlerdir.³

'Ahbar ve ruhbanı' yukarıdakilerden farklı çeviren mealler ise şunlardır;

Edip Yüksel; din bilginlerinin ve din adamlarının çoğu...

Şaban Piriş; Âlimler ve din adamlarının çoğu...

Görüldüğü üzere, meal ve tefsirlerin çoğu, ahbar ve ruhbanı Yahudi ve Hristiyan din adamları (yani haham ve rahipler) olarak anlamışlardır. Ne var ki bu yaklaşımın yanlış olduğunu biraz düşünen herkes anlayabilir. Şöyle ki;

Tevbe suresi 34 ayeti, **Ey iman edenler** hitabıyla başlıyor. Yani ayetin muhatabı müminler. O halde ayetin konusu olan 'ahbar ve ruhban' sadece Yahudi ve Hristiyan din adamları olamaz. Buna Müslüman din adamları yani 'Müslüman rahipler!' de girer. Girmiş olmalı. Aksi halde Müslümanların Yahudi haham ve Hristiyan rahiplerle ne işleri olacak da onlara karşı uyarılacaklar?

Demek ki 'ahbar ve ruhban' Yahudi, Hristiyan ve Müslüman din adamları ve bilginlerini kapsar. Yani adına, âlim, bilgin, imam, hoca, vaiz, şeyh, mürid vs... dediğimiz -ruhbanlık yapan- tüm din adamları bu kapsama girer. Bunu ayetin bağlamından çıkarmak mümkündür. Bunun için başka bir bilgiye ihtiyaç yoktur. Ama 'ahbar ve ruhban' kavramı hakkında Razi'nin naklettiği şu bilgiler dil ve gramer açısından da bu durumu teyit ediyor:

'Ebu Ubeyde: 'Ahbar, fakihler (din adamları) demektir' demiştir. Âlimler, bu kelimenin müfredinin ne olduğu hususunda ihtilaf etmişler; bazıları bunun habr lafzı olduğunu, bazıları da hibr lafzı olduğunu söylemişlerdir. Esmâ'i; 'Bunun müfredinin habr lafzı mı hibr lafzı mı olduğunu bilmiyorum' demiştir. Ebu'l-Heysen de, 'Bu kelimenin müfredinin ancak habr olduğunu' söylemiş ve kesreli olanı etmemiştir. Leys ve İbnu's-Sikkit ise; 'Aslı ehl-i kitap olan, zimmi veya Müslüman her alime hibr veya habr denilir' demişlerdir. Me'ani âlimleri, hibr, sanatıyla manaları süsleyen ve onları çok güzel izah eden âlimdir' demişlerdir.

'Rahib', kalbinde korku ve haşyet yerleşmiş olan, korkunun izi yüzünde ve elbisesinde görünen kimsedir. Örfte 'ahbar'; Hz.Harun (as)'ın çocuklarından itibaren Yahudi âlimleri, manasına; 'ruhban' ise, manastırlarda kalan Hristiyan âlimleri manasına kullanılmıştır.⁴

Razi, ahbar ve ruhbanı rab edinmekten bahseden Tevbe suresi 34 ayetini tefsir ederken, 'rab edinmek, onları ilah kabul etmek değil onlara her türlü emir ve yasaklarda itaat etmektir' dedikten sonra şöyle devam eder:

"Cahiller ve Haşviyye, şeyhlerine ve imamlarına saygıda çok ileri gittikleri için, bazen onların tabiatları 'hulul' ve 'ittihad' inancına meyletmektedir. Bu

şeyh, dünya peşinde ve dinden uzak biri ise, kendisine uyanlara, işin onların dediği ve inandığı gibi olduğu fikrini vermektedir. Ben, dinden uzak bazı düzenbaz şeyhlerin, tabi olanlara ve taraftarlarına, kendisine secde edilmesini emrettiğini ve onlara; 'Sizler benim kullarınısınız' dediğini gördüm. İşte böylece o, taraftarlarına, hulul ve ittihad fikrini telkin ettiğini, bhusus, kendisine tabi olan bazı ahmaklarla baş başa kaldığında çoğu zaman uluhiyyet iddiasında bile bulunduğunu tespit ettim. Binaenaleyh bu husus, bu ümmet içerisinde bile müşahade edilip durulurken, böyle bir şeyin geçmiş ümmetlerde bulunmuş olması nasıl yadırganır?"⁵

Razi, bu açıklamalarından sonra, 'sözün özü şudur' diyerek başladığı bölümde, ahbar ve ruhbanı rab edinmek ifadesi ile kast edilenin; 'âlimlere - Allah'ın hükümlerine aykırı şekilde- itaat etmek, onların küfür sayılabilecek çeşitli şeylerini kabul etmek, (Allah'ın) ahbar ve ruhbanı hulul ettiğine, onlarla 'ittihad' ettiğine inanmanın' kast edilmiş olabileceğini, yani bu dört mananın da muhtemel olduğunu ifade ettikten sonra, der ki; 'İşte bu dört husus, ümmet-i Muhammed'de de görülmüştür ve mevcuttur.'⁶

Razi'nin vardığı bu sonuç elbette ki doğrudur. Çünkü 'Ben Müslümanım' dediği halde ahbar ve ruhbanlarını rab edinen kalabalıklar var (maalesef). Ama ilginç olan husus şudur ki, ahbar ve ruhbanın sadece Yahudi ve Hristiyanları değil biz Müslümanları da ilgilendirdiğini anlamak için, bu kadar çok lügat bilgisine, bu kadar uzun açıklamalara, bu kadar çok tefsire gerek yoktu. Bunun için ayetin 'Ey iman edenler' diye başlamasını dikkate almak yeterli idi. Ama dil ve gramer kuralları üzerinden doğru sonuçta varan Razi, ne yazık ki asıl görülmesi gereken bu durumu dikkatinden kaçırmıştır. Bu durum, müfessirlerimizin, ayetlerin asıl dikkat edilmesi gereken bağlamına dil ve gramer kuralları kadar önem vermediklerini gösterir.

Şimdi, ahbar ve ruhbanı, Yahudi ve Hristiyan din adamları (yani papaz ve rahipler) şeklinde tercüme edenlere soralım; Bizim Yahudi ve Hristiyan din adamları ile ne işimiz olabilir ki? Onlar insanların mallarını haksız yere yiyorlarsa, bundan bize ne? Bizim onlarla bir muhataplığımız mı oluyor ki onlar bizim mallarımızı –haksız yere- yesinler.

Demek ki bu işi müminlerin arasında yapan ahbar ve ruhbanlar da var olmalıdır ki, Kur'an, 'dikkatli olun ey müminler' manasında onlara karşı bizi uyarıyor (Kur'an, ahbar ver ruhbanın tümü için değil çoğu için bu nitelemeyi yapıyor, demek ki böyle olmayan, insanların mallarını haksız yere yemeyen ahbar ve ruhbanlar da var, ama azınlıkta).

Nitekim insanların mallarını ahbar ve ruhbanlık yaparak haksız yere yiyenlere günümüzde de şahit oluyoruz. Zira kabir azabından koruyor iddiası ile kefen, her derde deva olduğu iddiası ile ashab-ı kehf isimleri,⁷ ve yine her derde deva olduğu iddiası ile nal-ı şerif pazarlayanlar,⁸ insanların mallarını haksız yere yemiş olmuyorlar mı? Bunu yapan kimseler, Tevbe 34'te bahsedilen ahbar ve ruhban kapsamına girmiyor ise, başka ne yapacaklar da bu ayetin kapsamına girecekler? Bu fiilleri yapanların Tevbe 34'teki ahbar ve ruhban kapsamına girmesi için illa da manastır veya kiliselerde görevli mi ol-

maları gerekiyor? Razi'nin şu sözlerinde de görüleceği üzere elbette ki gerekmiyor;

"Yemin ederim ki, kim manastırlardakilerle, zamanımızdaki düzenbazların hallerini iyice düşünürse, bu ayetlerin, sanki sırf onların durum ve hallerini açıklamak için indirildiğini görür. Binaenaleyh sen, onlardan her birinin dünyaya iltifat etmediğini, dünyadaki hiçbir şeyle asla ilgilenmediğini, temizlik ve masumiyette, tıpkı mukarreb melekler gibi olduğunu iddia ettiğini görürsün. Ama durum, bir yufkayı, bir ekmeği elde etmeye varıp dayandığında, sen onun canı pahasına ona atıldığını ve onu elde etmek uğruna, zillet ve alçaklığın en aşağısına bile katlandığını müşahade edersin."⁹

Demek ki hangi ümmetten olursa olsun, unvanı ne olursa olsun tüm din adamları ve bilginler (papaz, rahip, din adamı, âlim, bilgin, fakih, vaiz, hoca, vs) ahbar ve ruhban kapsamına girer. Ama bunların hepsi değil çoğu Tevbe 34 kapsamına girer. Ne var ki ahbar ve ruhban konusundaki sorun sadece malların haksız yere yenilmesi değildir. Asıl sorun onların rab edinilmesidir;

Bizim Yahudi ve Hristiyan din adamları ile ne işimiz olabilir ki? Onlar insanların mallarını haksız yere yiyorlarsa, bundan bize ne?

Onlar, ahbar ve ruhbanlarını (bilginleri ve din adamlarını) kendilerine Allah ile birlikte rabler edindiler, Meryem oğlu Mesih'i de. Oysa onlar yalnızca bir olan Allah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O, müşriklerin ortak koştuğu şeylerden de münezzehtir. (Tevbe 9/31)

Bu ayet nazil olduğunda ashaptan Adiy bin Hatem (ra) Resulullah'ın yanına gelerek *"Ya Resulullah, onlar (Yahudi ve Hristiyanlar) din adamlarına secde etmiyorlardı ki, neden ayette rab edindiler' buyruluyor?"* Şeklinde bir soru sormuş ve bu soru üzerine Nebî (as) şöyle cevap vermiştir; *"Aslında onlar, ruhbanlarına tapınmadılar (secde etmediler), ancak (Allah'ın haram ettiği bir şeyi) kendileri için helal kılınca hemen helal addediverdiler, (Allah'ın helal kıldığı bir şeyi de) kendilerine haram edince hemen haram addediverdiler."¹⁰*

Demek ki bir insanı (âlim, hoca, şeyh vs) rab edin-

mek için onun önünde secde etmeye gerek yoktur. Bunun için Allah'ın Kitabı'na aykırı olarak verdiği hükümleri (fetvaları) doğru kabul etmek yeterlidir. Onları rab edinmek böyle olur. Rab edinilen birinin din âlimi, cemaat lideri, tarikat şeyhi vs olması bu durumu değiştirmez. Hatta peygamber olması bile. Elbette ki hiçbir peygamber Allah'ın Kitabı'na aykırı bir hüküm vermez. Vermemiştir. Ama insanlar ona böyle fetvaları isnat ederler. Etmışlerdir. Nitekim Nebîye isnad edilen bazı uydurma hadisler böyledir. Bu hadislerdeki sözleri Nebî söylemiş değildir. Ama bu sözler Nebî'ye isnat edilmiştir. Eğer '*Nebî söyledi iddiası*' ile gelen bu sözler doğru kabul edilirse Nebî ve/veya Nebîye bu yalanları isnat eden kimseler Rab edinilmiş olur. Mesela İsa (as), '*Ey insanlar, beni Rab edinin*' demiş değildir.¹¹ Bu Kur'ân ile sabittir. Ama Hristiyanların O'nu rab edindikleri de Kur'ân ile sabittir.¹²

Sonuç olarak Tevbe suresi 31 ve 34. ayetlerinde zikredilen 'ahbar ve ruhban' kapsamına, sadece Yahudi ve Hristiyan din adamları değil Müslüman din adamları da girer (Müslüman rahipler!). Bunun en önemli delili Tevbe 34'ün 'Ey iman edenler' hitabıyla başlaması, yani müminleri ahbar ve ruhban karşı uyarılmış olmasıdır. Müminleri bu şekilde muhatap alan bir ayetin 'müminleri ilgilendirmeyen bir konudan bahsettiği' iddia edilemez.

Notlar

- 1 <http://www.kuranmeali.com/ayetkarsilastirma.asp?sure=9&ayet=34>
- 2 Hamdi Yazır, Hak Dini Kuran Dili, Tevbe 31 ve 34 tefsiri
- 3 Taberi, 9/31,34; Kurtubi, 9/31,34; Beydavi, 9/31,34
- 4 Fahrettin Razi, Mefatihul Ğayb, Tevbe 31 tefsiri
- 5 Razi, age, ay
- 6 Razi, age, ay
- 7 <https://www.youtube.com/watch?v=iX3hR9jabl>

(bu videoda pazarlanan kefenin 'kabir azabından koruduğu, pazarlanan ashab-ı kehf isimleri yazılı levhanın da aradığını bulmak, kaçtığından kurtulmak, yangını söndürmek, çocukların ağlamasını kesmek, ekinlerin bereketi, mahsullerin korunması, kalp çarpıntısı, damar atmaları, sıtmanın kesilmesi, baş ağrısına faydalı olduğu, zenginlik, makam-mevki, itibar, yöneticiler nezdinde iş gördürmek, kolay doğum için, malı korumak, geminin selameti, öldürülmekten korunmak ve

ekinin, mahsulün haşeratını kaçırmak için fayda sağladığı, üzerine yazılan evin yanmadığı, eşyanın çalınmadığı vs' iddia ediliyor)

- 8 <https://www.youtube.com/watch?v=Vz2pVTk32IA>

(bu videoda da 'bu nal-ı şerifi yanında taşıyanlar, insanların teveccühüne mazhar olurlar, resululullahı ziyaret etmekle, rüyada görmekle müşerref olurlar, azgınlardan saldırısından, düşmanların galibiyetinden, şeytanların şerrinden, kıskançların nazarından, sihir ve büyülerin ulaşmasından emin olur, taşıyan ordu bozguna uğramaz, taşıyan kabile yağmalanmaz, (sahibi hürmetine...) bulunduğu gemi batmaz, bulunduğu ev yanmaz, içinde bulunduğu eşya çalınmaz, ne istense yapılan dua reddolunmaz, hangi darlıkta tevessül edilse sıkıntı ortadan kalkar, hangi hastalığa şifa istenirse ... denilmektedir)

- 9 Razi, Tevbe 34
- 10 İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte, 643 nolu hadis.
- 11 Maide 5/116,117
- 12 Tevbe 31